

Forfatter: Blicher, Steen Steensen

Titel: Noveller

Citation: Blicher, Steen Steensen: "Noveller", i Blicher, Steen Steensen: *Noveller*, udg. af Esther Kielberg ; Henrik Ljungberg , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 1991, s. 314. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-blic03val-shoot-idm140515386747792.pdf> (tilgået 24. april 2024)

Anvendt udgave: Noveller

IV. Der er altid en fortæller, før der er en historie

Tidsskriftet *Nordlyset* markerede som sagt en midlertidig forbedring af Blichers betrængte økonomi, men der lå også et kæmpemæssigt slid bag denne udvikling. Han præsterede i en periode mellem 80 og 315 96 tryksider månedlig. Han lærte sig selv at skrive underholdende prosa orienteret mod et bredt publikum, samtidig med at han udforskede fortællingens mekanik, dens faste elementers redskabskarakter. Han lærer sig selv nogle greb hvis iscenesættende potentiale indeholder kunstnerisk erkendelse for iscenesætteren. Han opdager bindingerne og friheden i fiktionen, den alvorlige leg med de faste størrelser. Der er mulighed for mange slags historier, komiske og tragiske, eksotiske og hverdagslige, og valget af det ene eller det andet kan ikke adskilles fra den fortællendes skrift, hans vinkel på det fortalte.

I *Nordlysets* juni-nummer 1827 publiceredes novellen *Røverstuen*, som altså er skrevet før *Sildig Opvaagnen*, *Hosekræmmeren* og *Præsten i Vejlbys*. Den er kendt og afholdt bl.a. fordi dens indledning for alvor sætter den særegne jyske natur på det litterære landkort:

Løber en Bæk eller Aae gennem Heden, da forkynde ingen Enge, ingen Busk dens Nærværelse; dybt nede mellem udhulede Bakker snoer den sig lønlig med en Fart, som om den skyndte sig ud af Ørken. (s. 34)

Vi er her kommet fra et panoramisk overblik over de milde danske øer ind på fastlandet, over rygningen af Jylland, ind på de store hedeflader og ned i lyngens skjulte kilde.

Her starter novellens handling. I løbet af et par linier yderligere har Blicher, eller rettere hans fortæller, sat personer og lokaliteter ind på scenen, og et handlingsmættet optrin udspilles for vore øjne og ører. Vi ser og hører hvad der bliver gjort og sagt som var vi selv til stede, men så afbryder fortælleren pludselig sig selv midt i gengivelsen af en replik og undskylder, at han ikke er i stand til at reproducere skyttens righoldige forråd af forbandelser. Hans muse kan ikke se nytten af den slags, og han vil nu berette

- dog med tilbørlig Reservation af meeromrørte Niels Skyttes lovlige Ret til Djævelen og hans Rige - hvad Passiar, der videre forefaldt mellem ham og den Fremmede paa Vejen til Ansbjerg. (s. 38)

Fortælleren giver sig direkte til kende og antyder, at det er ham der vælger historien ud. Andet kapitels lange og snakkesalige indledning 316 er derfor ikke så umotiveret som det umiddelbart ser ud. Fortælleren standser historiens raske strøm og gør opmærksom på, at tempoet er hans eget, at læseren naturligt nok vil gætte på hvilke skabeloner eller forbilleder der er for historien.

Men - det er nu ikke anderledes - jeg gaaer min egen skjæve og ujevne Gang (...) Sid op, Højstærede! riid med mig ind ad Ansbjerg Port, og lad os see, hvad Eventyr - kort eller langt, troeligt eller utroeligt - vi der monne opleve! (s. 41f.)

Hans tonefald er muntert og forslagent, og ved den omstændelige opremsning af mulige mønstre for gangen i historien opnår han både at få peget på, at alle historier tager afsæt i andre, og at der altid skal være en til at fortælle, før der er en historie.

Røverstuen indeholder derefter hele lageret af veltjente klicheer: kærlighedsintrige, de eiskendes flugt på én hest midt om natten, den simple men ædle krybskytte, sårbar kvinde i stærke arme, uforsonlige forældre, tiden og døden der alligevel skaber forsoning etc. Alle kortene er lagt ud og alle kabaler går op - men i slutningen siges klart, at de mennesker og steder historien omhandler, er borte forlængst. Kun fortællingen er tilbage.

Således kan novellen siges at indeholde Blichers selvironiske og alligevel selvbevidste programmerklæring. Og som sådan står den i modsætning til myten om den tragiske Blicher, hvis hovedtema var forandringen som livets grundvilkår. Den novelle som har givet navn til denne myte, *Ak! hvor forandret!*, udkom i *Nordlyset* ca. et år efter *Røverstuen* og før *Hosekræmmeren* og *Præsten i Vejlbys*, men det er overhovedet ikke nogen tragisk historie. Også i den skaber Blicher en spænding mellem fortælleren og det fortalte, i denne novelle med tilsigtet komisk virkning. Fortælleren er en nar. Det tragiske består ikke i, at hans ungdomsvener ved gensynet mange år efter lever et almindeligt jordbundet liv. Det tragiske består i at fortælleren *stadig* ikke er klar over, at han er ude af kontakt med virkeligheden - og det er komisk. Ak, hvor uforandret! kunne man udbryde om den på én gang naive og selvglade Per Spillemand Hans historie er hans og kun hans. Det er tydeligt at hans venner har deres egne historier at fortælle om ham, når han med et smerteligt drag om munden og hovedet fuldt af latinske citater er redet bort.

317

Men i al sin latterlighed bliver denne fortæller selvfølgelig brugt til en slags alvor, for det er oplagt at se de to hovedfigurer, fortælleren Per Spillemand og hans ven Ruricolus, som to sider af samme person. Den

hårdtarbejdende landmand Blicher, som også skulle passe embede, og hvis smukke kone tyve år efter ikke besad samme tiltrækning, er Ruricolus. Men Blicher er naturligvis også det komiske »Drog« der har hovedet fuldt af sin »poetiske Skvalder«, som der står i indledningen. Fortælleren er en selvironisk figur med det stille grin som formål.

Der er en fortæller, før der er en historie, og »Ak! hvor forandret!« kan både den triste landsbydegn Morten Vinge og fantasten Per Spillemand udbrøde. Det er læserens opgave at se sammenhængen og forskellen - en historie er altid meget mere end den der fortæller den.